אישים באגרות הראי"ה

זאב גלוסקין

פעיל ציוני וסוחר, מנהל חברת 'כרמל' והסינדיקט של יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב · תרי"ט–תש"ט (1859–1949)

19 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

זאב גלוסקין נולד בט' באלול תרי"ט (1859) בסלוצק, למשפחת רבנים. אחרי לימודי חדר למד עברית ולימודים כלליים, ובשנת תר"מ עבר לוורשה ועבד שם בבית מסחר גדול. בוורשה התקרב לחוגי 'חובבי ציון', והיה ממייסדי הלשכה הוורשאית של 'בני משה' וממייסדי הוצאת 'אחיאסף'. גלוסקין היה גם ממייסדי חברת 'מנוחה ונחלה', שייסדה את רחובות.

בשנת תרס"ה (1905) עלה לארץ, והיה המנהל הראשון של חברת 'כרמל', ששיווקה את יין המושבות, ואחר כך יושב ראש 'אגודת הכורמים'. בשנים תרפ"ה-תש"ו עמד בראש חברת 'גאולה' לרכישת קרקעות. נפטר בתל אביב בה' בניסן תש"ט (1949).

הרב קוק על זאב גלוסקין

רוב האגרות לגלוסקין עוסקות בכשרות של יין המושבות, שהיה עורק חיים של הישוב ונמכר ליהודים בכל העולם. בשנת תרס"ז, כשהנהלת היקב (ראו בפרשת הכשרות והשבת ביקבי המושבות) רצתה לחסוך ולסלק את המשגיח על הערלה, ר' שניאור, עמד הרב קוק בתוקף: "אינני מסכים על סילוקו של הר' שניאור בשום אופן, עכשו טרם שנוסד סדר של השגחה בטוחה אחרת" (כרך א', אגרת סו), כי בלי הפנקס שלו "כל הכרמים בכלל אינם מוחזקים בכשרות". הרב קוק דרש לשלם למשגיח את שכרו, "ולא ישארו כרמי ארץ אבותינו חשודים באיסור ערלה" (כרך א', אגרת נח), אבל סירב לקבל לידו את הכסף: "אינני איש של כספים ועסקי ממון כלל" (כרך א', אגרת סו).

כשנודע שחבתן נכרי תיקן את החביות של היין הכשר, והגויים שבאונייה לאודסה שתו ממנו, כתב הרב קוק: "למקרא המכתב חשכו עיני" (כרך א', אגרת רסט), ודרש שלא יתקן עוד שום נכרי את החביות, ושלא יחליט איש שאינו בקי בהלכה "בין תיקון לתיקון בלא הוראה מיוחדת" (כרך א', אגרת רעה). וכששני פועלים ביקב נחשדו בחילול שבת בפרהסיה, ביקש הרב קוק שהיקב יודיע באופן רשמי "את גדולת ערכה של הקפידא ע"ד חלול שבת" (כרך א', אגרת קטו).

באגרות אחרות הרב קוק מוחה בפני גלוסקין על פנייה לערכאות במקום דין תורה. על משפט ירושה של אדם שהאגרות מכנות "מר ז' ג'" כתב שכל בריחה מדיני ישראל בארץ ישראל מזכירה לו את פומפיוס, שהובא לירושלים בידי הורקנוס ואריסטובלוס (כרך א', אגרת קעג), וש"חקי דת ודין, כמו חקי הטבע, הנם כוללים, וזאת היא תהלתם ועוזם" (כרך א', אגרת קעו). מן האגרות לא ברור מיהו בעל המשפט.

גלוסקין היה אחד הבוררים, יחד עם הרב קוק, בפסק הבוררות לסידור ענייני הציבור בפתח תקווה (כרך א', אגרת נוספות יא), ובסכסוכים בין הכורמים לסינדיקט פנה אליו הרב קוק כצד לדין ולפשרה (כרך א', אגרת עה; כרך ב', אגרת תצד). בעניין עיקול שכר הפועלים כתב לו הרב קוק: "ולא נעלם ממני

מצבם האמלל של פועלינו" (כרך ב', אגרת תיג). וכשגלוסקין רמז שאין זה מכבוד המוסדות להשיב לתביעות של יחידים, השיב לו הרב קוק "שבין המוסדות הנכבדים של א"י ראוי להתחשב גם עם המוסד של הרבנות" (כרך ב', אגרת תקיג).

האגרות

כרך א', אגרת נח: לגלוסקין, בשבט תרס"ז: יש לשלם למשגיח ר' שניאור את שכרו, כדי שהשגחת הערלה בכרמים לא תיפסק, בעיקר לפני הפסח.

"ולא ישארו כרמי ארץ אבותינו חשודים באיסור ערלה"

כרך א', אגרת ס: לגלוסקין, בשבט תרס"ז: תודה על מכתבו המרגיע. בשאלות של כשרות יש לשאול את דעת הרב קוק לפני שמחליטים. משגיחים פרטיים בכל מושבה לא יחסכו הרבה.

"בצדק ראוי לי לחשוב, שבשאלה הנוגעת למצב הכשרות ראוי לדרש ג"כ את דעתי קודם שמחליטים אותה"

כרך א', אגרת סה: לגלוסקין, באדר תרס"ז: השנה ר' שניאור יקבל את שכרו כרגיל. הרב קוק מחזיר את ההמחאה שנשלחה אליו, כי אינו עוסק בכספים.

"ובכלל איני רגיל בעניני כספים והוצאות חשבוניות"

כרך א', אגרת סו: לגלוסקין, באדר תרס"ז: הרב קוק אינו מסכים בשום אופן לסלק את המשגיח לפני שיוקם סדר השגחה אחר. לא הכורמים יכריעו בענייני איסור והיתר.

"לא לכורמים המשפט להתערב בעניני איסור והיתר"

כרך א', אגרת סז: לרב יוסף הלוי, משגיח היקב, באדר תרס"ז: עדיין לא הגיעה תשובת גלוסקין בעניין המשגיח, וכנראה יצטרכו לעמוד בתוקף.

"עוד לא אדע תשובת ה' גלוסקין ע"ד ענין המשגיח"

כרך א', אגרת עה: לגלוסקין, באייר תרס"ז: תלונה של אגודת הכורמים ברחובות נגד הסינדיקט של היקב. יש להשיב, אם לפשרה ואם לדין תורה.

"אם להתפשר עמהם בכי טוב או לברר את הענינים ע"פ ד"ת"

כרך א', אגרת קטו: לגלוסקין, באדר ראשון תרס"ח: שני פועלים ביקב נחשדו בחילול שבת בפרהסיה, והמשגיח ירחיק אותם עד בירור. ראוי שהיקב יודיע באופן רשמי על חשיבות שמירת השבת.

"שראוי להודיע באופן רשמי, מטעם משרד היקב, את גדולת ערכה של הקפידא ע"ד חלול שבת"

כרך א', אגרת קעג: לגלוסקין, בכסלו תרס"ט: מחאה על משפט שהועבר מדין תורה לערכאות בעזרת באי כוח ציבוריים.

"כל בריחה מדיני ישראל בארץ ישראל, כשהיא מוצאת עוזרים רשמיים מצד באי-כח צבוריים"

כרך א', אגרת קעו: לגלוסקין, בכסלו תרס"ט: המשך הוויכוח על משפט הירושה. חוקי הדין כוללים, ואינם יכולים לענות על כל פרט.

"חקי דת ודין, כמו חקי הטבע, הנם כוללים, וזאת היא תהלתם ועוזם"

כרך א', אגרת רסט: לגלוסקין, בשבט תר"ע: חבתן נכרי תיקן את חביות היין הכשר, והגויים שבאונייה שתו ממנו. יש לתקן מיד, ולקנוס את האחראי.

"למקרא המכתב חשכו עיני"

כרך א', אגרת רעה: לגלוסקין ולמאירוביץ, באדר ראשון תר"ע: אזהרה מחודשת שרק יהודי יתקן את חביות היין הכשר.

"שבשום אופן לא יקרב לתקן את החביות של היין הכשר, כ"א בן ישראל"

כרך א', אגרת רעו: לרב יוסף הלוי, משגיח היקב, באדר ראשון תר"ע: דבריו הרגיעו מעט את הרב קוק בעניין החביות. על העבר יש להיכנס בפרצה דחוקה, ולהבא צריך שמירה יתירה.

"עכ"פ להבא צריך הדבר שמירה יתירה ואזהרה רבה"

כרך א', אגרת נוספות יא: פסק בוררות לסידור ענייני הציבור בפתח תקווה, באלול תרס"ט: גלוסקין חתום בין הבוררים, יחד עם הרב קוק.

"נאום זאב גלוסקין"

כרך ב', אגרת שמ: לגלוסקין, במרחשון תרע"א: לשמור שנכרים לא יגעו ביין הכשר, לברר תלונה על סוכן שמחלל שבת, ולהזהיר את המשרד באודסה אחרי פטירת מנהלו.

"אודות הקובלנא ע"ד מגע הנכרי ביין הכשר"

כרך ב', אגרת תיג: לגלוסקין, בשבט תרע"ב: העיקול על שכר פועלים לא נועד לעכב את כל השכר, אלא חלקים קטנים במשך כמה חודשים.

"ולא נעלם ממני מצבם האמלל של פועלינו"

כרך ב', אגרת תצד: לבאי כוח הכרמים העקורים בפתח תקווה, בטבת תרע"ג: על דין התורה שלהם עם גלוסקין, מנהל הסינדיקט. אין עיקול על דין תורה.

"את מנהל הסינדיקט בראש"ל מר ז' גלוסקין"

כרך ב', אגרת תקיג: לגלוסקין, באדר ראשון תרע"ג: הרב קוק אינו מסכים לעיקול בפתח תקווה. גם המוסד העליון צריך להשיב לתביעות של יחידים, ויש להתחשב במוסד הרבנות.

"שבין המוסדות הנכבדים של א"י ראוי להתחשב גם עם המוסד של הרבנות"

כרך ד', אגרת אלה: לרב יוסף הלוי, באייר תר"פ: הרב קוק מצרף מכתב לגלוסקין על מצבו של הרב יוסף הלוי, אף שספק אם יועיל.

"הנני מליט בזה את מכתבי למר גלוסקין ע"ד מצבו של כת"ר"

כרך ד', אגרת אעה: לרב יוסף הלוי, בכסלו תרפ"א: בגלל המהומות ביקב התעכב מכתבו לגלוסקין. יש להרחיק מתעשיית היין את המחללים שבת בפרהסיה.

"דחיתי את כתיבתי למר גלוסקין"

ראו גם

על זאב גלוסקין (המכלול). (זאב גלוסקין)

כל האגרות בנושא מצוות התלויות בארץ. (לדף הנושא)

נוסח האגרות

19 האגרות שבהן נזכר זאב גלוסקין, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת נח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז שבט תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין (הנהלת יקב ראשון לציון)

הרב קוק דורש לשלם למשגיח ר' שניאור את שכרו, ומבקש שהמשגיח ימשיך בתפקידו כדי שכרמי ארץ ישראל לא יהיו חשודים באיסור ערלה, במיוחד לקראת הכנות הפסח.

עיקרי הדברים

- השגחת ערלה ביקבים.
- שכר המשגיח.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט"ז שבט תרס"ז[4].

לכבוד האדון המרומם מר זאב גלוסקין נ"י[5], שלו'[6].

הנני בזה עוד הפעם להיות כמזכיר לכבוד אדוני, שהכרח הוא לשלם להמשגיח הר' שניאור את שכרו בעבר. וע"ד[7] המשטר על להבא, צריכים לדרש הנוגעים בדבר בד"ת[8], או שיגמרו ביניהם לבין עצמם, איך לחלק ביניהם את התשלומין. אבל מה שנוגע לתעודת הכשרות, אינני יכול לחפוץ לדעת מסכסוכי הממונות שיש בשכר המשגיח. אנכי דורש בדרך רשמי, שהמשגיח יעמד על משמרתו, ולא ישארו כרמי ארץ אבותינו חשודים באיסור ערלה, - שהוא אסור אפילו בהנאה, - לעיני כל ישראל, שתורת אלקים ומצותיו חביבה עליהם כנפשם. פגם זה אינני יכול להניח שיפול, אפילו על משך זמן קצר, על נחלת ד' באה"ק[9]. ואם יניח המשגיח את ידו מעבודתו, בשביל מניעת שכרו, ביחוד במשך הזמן הקרוב לפרס הפסח, שהעבודה מתחלת בתלישת הערלה ובירורה, תוכל להולד מזה חלילה מבוכה נוראה מאד. יראה כבודו שאני כותב דברי אלה בדמי לבבי, ויחוס נא להרגיע רוחי הסוער ונכאב בתשובתו הרוממה, שאקוה שתשיב לי מנוחת נפשי.

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון

הק' אברהם יצחק הכהן קוק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. וע"ד - ועל דבר
8. בד"ת - בדברי תורה
9. באה"ק - בארץ הקודש

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת ס

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג שבט תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין

הרב קוק מודה על מכתב מרגיע בעניין השגחת הערלה, ומבקש שישאלו את דעתו לפני החלטות על הכשרות. הרב קוק אינו מתנגד להעסיק משגיחים מקומיים בכל מושבה, אך סבור שעדיף משגיח שזה עיסוקו העיקרי. בכל מקרה אין לפטר את ר' שניאור בלי פיצוי, ויש לקבל ממנו את הפנקס שבו רשומות הנטיעות.

עיקרי הדברים

- השגחת ערלה.
- הגנה על משגיח הכשרות.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ג שבט תרס"ז[4].

אדון נכבד רב ערך מר זאב גלוסקין נ"י[5], שלו'[6] וברכה.

יחולו ברכות על ראש כבודו, על אשר הרגיע רוחי במכתבו הנכבד, בדבר השגחת הערלה. אמנם כן, סוער ונכאב היה רוחי, והיה לי ע"ז[7] יסוד נכון. בצדק ראוי לי לחשוב, שבשאלה הנוגעת למצב הכשרות ראוי לדרש ג"כ[8] את דעתי קודם שמחליטים אותה. ת"ל[9] חס אני הרבה על ממונם של ישראל, ואם אך ימצא לנו איזה דרך איך להקל העול, ודאי לא אכביד בשביל טובתו של יחיד את העול של הרבים. והנה יוכל להיות שיצא הדבר אל הפועל להשיג משגיחים פרטיים בכל מושבה, אבל אינני יודע אם הרבה ריוח יהיה בזה. השכר שיצא על היחיד הקבוע יהיה לפי זה נחלק ליחידים רבים, ולענין עצם הזהירות, גם אפילו לענין הריקלמה של הכשרות, ודאי יותר טוב שיהיה המשגיח איש שעיקר עסק שלו היא ההשגחה. אמנם אפילו אם נוכל להוציא הדבר לאור, להעמיד משגיחים פרטיים, צריך הדבר הכנה גדולה. ראשית הנני עומד לימינו של המשגיח ר'[10] שניאור, שאם יסלקוהו מפני החסכון לא יהיה גרוע הוא מכל פועל שסלקוהו, שנתנו לכ"א מהם איזה סכום בתור פרס. וזה העוסק בעבודת שמים, שיסוד העסק תלוי עליו גם במעמדו החמרי, ודאי איננו גרוע מיתר הפועלים המסתלקים. ושנית, צריך שהר' שניאור ימסור את הפנקס, שרק על ידו ועל פי סגנונו אפשר לנהל בקרת בטוחה בעניני הערלה, וכל משגיח פרטי יהיה צריך להוציא רשימה על פי פנקסו, ולהתרגל בעבודת ההשגחה על פי דרכו. וקודם שיתברר לי, שישנם משגיחים כאלה, שיוכל לבבי לסמוך עליהם, לא אוכל להסכים על סילוקו של הר' שניאור. ע"כ[11] הנני מצפה להתראות עם כבודו, בעת אשר יקח מועד לכבדני בביקורו, ונברר הדברים באופן היותר נאות לטובת הענין, ששנינו כאחד דורשים אותו לטובה בלא לב ולב.

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון

הק'[12] אברהם יצחק ה"ק[13] הנ"ל[14]

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. ע"ז - על זה
8. ג"כ - גם כן
9. ת"ל - תודה לא-ל
10. ר' - רבי
11. ע"כ - על כן
12. הק' - הקטן
13. ה"ק - הכהן קוק
14. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת סה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ד' אדר תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין

הרב קוק דורש שהמשגיח ר' שניאור יקבל את שכרו כרגיל השנה. הרב קוק מחזיר את הצ'ק שנשלח לו, כי אינו עוסק בכספים. הרב קוק דוחה רעיון של משגיחים מתנדבים, כי השגחה דורשת עבודה ומקצועיות, ומזכיר שכל פגם בכשרות פוגע בכבוד ארץ ישראל.

עיקרי הדברים

- השגחת כשרות מקצועית.
- התרחקות הרב מענייני כספים.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ד' אדר תרס"ז[4].

אדון נעלה מר זאב גלוסקין נ"י[5], שלו'[6].

קבלתי מכתבו הנכבד עם הטשיק. ממוצא מכתב כבודו הנני מבין, שבשנתנו ס"ז גם האסיפה מסכמת שלא תעשה שום התחדשות בנוגע למשמרת ההשגחה, כאשר הוא באמת דבר נמנע, אפילו אם יהי'[7] אפשר לסגנן את הדבר באופן אחר, לצאת אל הפועל בזמן קצר. א"כ[8] צריך שבשנה זו ודאי יקבל הר' שניאור את שכרו כמקודם. ובכן אקוה, שמעתה לא יהי' בזה כל עיכוב. אמנם על להבא, הנה הסך ששלח כי[9] ע"פ[10] הטשיק להוצאות הענין, איני יודע כלל על מה להוציא כסף, ובכלל איני רגיל בעניני כספים והוצאות חשבוניות, ע"כ[11] לא אוכל לקבל תח"י[12] את הסך הנועד לזה. אם יהי' הענין דורש, שאעשה בשביל כך נסיעה מיוחדת למושבות, הלא ישלחו עגלה, ואיזה הוצאות עוד יש כאן. ובענין השכר של משגיחים מקומיים, אם אראה שהדבר אפשר, גם זה הלא נוגע הוא להיקב כמו שכרו של המשגיח הכללי דעכשו. הנני משער שהאסיפה חושבת שאפשר שיהיה הדבר מתנהג ע"פ משגיחים מתנדבים מיושבי המושבות, אבל דבר זה א"א[13], "אסיא דמגן מגן שוה". ההשגחה צריכה לעבודה וטורח גדול, וא"א[14] לסמוך בענין עקרי כזה על נדבות מתנדבים. בכלל צריך הצעד הזה עוד מתינות מרובה לבד כמה שהדין דורש, אל נשכח כי עינים רבות מבני אדם ג"כ[15] צופיות עלינו, וכל עילה בכשרות אם רק יהי' לה איזה בית-אחיזה, תוכל לפגם, חלילה, פגם גדול במצב העסק, וביותר לכבודה של ארץ-אבותינו, החביבה לנו כנשמתנו. עיני נשואות לשמים, שיתקננו ד' בעצה טובה מלפניו בחסדו יתי'[16].

ברגשי כבוד וברכה,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש

3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. יהי' - יהיה
8. א"כ - אם כן
9. כ' - כבוד
10. ע"פ - על פי
11. ע"כ - על כן
12. תח"י - תחת ידי
13. א"א - אי אפשר
14. וא"א - ואי אפשר
15. ג"כ - גם כן
16. ית' - יתברך

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת סו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' אדר תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין

הרב קוק מסרב בתוקף לסילוק המשגיח ר' שניאור לפני שיוקם סדר השגחה אחר, וקובע שלא לכורמים לפסוק בענייני איסור והיתר. הרב קוק מבקש להחזיר את הצ'ק בשליח, ומזהיר שבלי הפנקס של המשגיח כל הכרמים יהיו בספק ערלה.

עיקרי הדברים

- סמכות הרבנות בכשרות.
- איסור ערלה בכרמי ארץ ישראל.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ח' אדר תרס"ז[4].

לכ' האדון הנעלה מר זאב גלוסקין נ"י[6], שלו'[7].

הגיעני מכתבו הנכבד.

אינני מסכים על סילוקו של הר' שניאור בשום אופן, עכשו טרם שנוסד סדר של השגחה בטוחה אחרת, וטרם שאני יודע איך יוסד הענין. לא לכורמים המשפט להתערב בעניני איסור והיתר, כי"א[8] לעומדים ומיוחדים ע"ז[9].

שאהי'[10] אנכי המחפש את המשגיחים, והעוסק בתשלומין שלהם, זה הוא דבר שא"א[11]. אפילו ליום א'. אינני איש של כספים ועסקי ממון כלל. ע"כ[12] יטיב נא כבודו להודיעני, איך לשלח בחזרה לידו את הטשיק, ע"י[13] איש בטוח, כי אינני חפץ לשלחו ע"י פאסט.

הנני שונה בזה לכבודו את האמת המרה, שאם יעמד הר' שניאור בסילוקו, ומשגיחים אחרים א"א[14] שיסודרו בלא סיוע שלו כלל, כי יסוד הידיעה של נטיעות הערלה בנוי הוא ע"פ[15] רשימות הפנקס שתחת ידו, אז כל הכרמים בכלל אינם מוחזקים בכשרות, וחלילה חלילה לנו להביא את כרמי ארץ-אבותינו למצב השפל הזה, שיהי'[16] איסור ספק ערלה רביע עלייהו.

הנני חותם ובלבבי אש יגון נורא יוקדת, אך זיק תקוה זורחת, כי נוכל לתקן עוד בעזרת צור ישראל, אשר עיניו בארץ חמדה.

ברגשי כבוד וברכה,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן

4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. לכ' - לכבוד
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. כ"א - כי אם
9. ע"ז - על זה
10. שאהי' - שאהיה
11. שא"א - שאי אפשר
12. ע"כ - על כן
13. ע"י - על ידי
14. א"א - אי אפשר
15. ע"פ - על פי
16. שיהי' - שיהיה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת סז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א אדר תרס"ז - יפו **נמען:** הרב יוסף הלוי

הרב קוק מעדכן שעדיין לא קיבל תשובה מגלוסקין בעניין המשגיח, וייתכן שיצטרכו לעמוד בתוקף. בעניין כלאים הרב קוק קובע שאם אדם זרע ליד כרם חברו, נאסרים רק הזרעים ולא הגפנים, ולכן אין לכך נגיעה ליקב.

עיקרי הדברים

- הלכות כלאי הכרם.
- השגחה ביקב.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"א אדר תרס"ז[4].

לכבוד ידידי הרב הגדול מו"ה[5] יוסף הלוי נ"י[6], שלו'[7] וברכה.

אחרתי דברי מפני הטרדא, ואת כ'[8] הסליחה.

עוד לא אדע תשובת ה' גלוסקין ע"ד[9] ענין המשגיח. כפי הנראה שנהי'[10] צריכין לעמוד נגדם בחזקה בזה, השי"ת[11] יעזרנו.

ענין הכלאים לא אדע אם נוגע להיקב. כי כפי הנראה לא נמצא חשש מחודש לכלאים, אצל בעה"ב[12] אחד, יותר מבכל השנים, כ"א[13] ע"י[14] סמיכת הגבולים שבין אחד לחבירו. א"כ[15] אפילו ימצא מי שיזרע אצל כרמו של חבירו, יאסרו רק הזרעים ולא האילנות. רק הענין מצד עצמו צריך השגחה, מפני המכשול שבעצם האיסור של מעשה הזריעה, ובאיסור הזרעים, אבל ליחש זה להיקב לא יתכן לפי"ד[16], רק אם יש חשש ג"כ[17] שאצל היחידים יחודשו כלאים.

והנני בזה דוש"ת[18],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. מו"ה - מורנו הרב
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. כ' - כבוד
9. ע"ד - על דבר
10. שנהי' - שנהיה
11. השי"ת - השם יתברך

12. בעה"ב – בעלי הבתים
13. כ"א – כי אם
14. ע"י – על ידי
15. א"כ – אם כן
16. לפ"ד – לפי דעתי
17. ג"כ – גם כן
18. דוש"ת – דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת עה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ב אייר תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין

הרב קוק מעביר תלונה של אגודת הכורמים ברחובות נגד הסינדיקט של היקב הכללי, ומבקש תשובה, אם לפשרה ואם לדין תורה. הרב קוק מצר על כך שיש המרחיקים את הרבנות מענייני היישוב מתוך פחד מהשפעתה, וכך מונעים מן היישוב כוח פועל חשוב.

עיקרי הדברים

- מקום הרבנות בבניין היישוב.
- סכסוכים כלכליים ביישוב.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ב אייר תרס"ז[4].

אדון נכבד מר זאב גלוסקין נ"י[5].

הנני שולח בזה לכבודו מכתב שקבלתי מאגודת הכורמים ברחובות, שהם באים בקובלנא על הסינדיקט של היקב הכללי. מובן הדבר, שטענות כאלו צריכות הן לתשובה ולעצה, אם להתפשר עמהם בכי טוב או לברר את הענינים ע"פ[6] ד"ת[7]. ואנכי עם כל חפצי להיות פועל מסייע עם כל האחים הבונים את אה"ק[8], ענינים רבים הנם מתרחקים ממני, מסבת דעת הקהל שנמצאו בקרבו המפחידים מפני השפעת הרבנות, מבלי דעת אותה. ובזה הם חוטאים, - הגורמים הללו, - חטאה גדולה להתקדמות ישוב אחינו על אדמת הקדש, במנעם ממנה כח פועל חשוב כזה של הרבנות המרכזית הלאומית שבישוב החדש. איך שתהי'[9] הסבה, אבל אנכי הנני רחוק מידיעת כל תוכן המצב, הגורם להסכסוכים שבין האגודה שברחובות ובין היקב הכללי. ע"כ[10] יראה נא כבודו את הדברים האמורים במכתבם של הראשונים, ויכבדני בתשובתו הברורה.

ברגשי כבוד ובברכת ד' מציון,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. נ"י - נרו יאיר
6. ע"פ - על פי
7. ד"ת - דברי תורה
8. אה"ק - ארץ הקודש
9. שתהי' - שתהיה
10. ע"כ - על כן

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קטו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ד אדר ראשון תרס"ח - יפו **נמען:** ר' זאב גלוסקין (מנהל יקב ראשון לציון)

שני פועלים ביקב נחשדו בחילול שבת בפרהסיא. הרב קוק הורה למשגיח להרחיקם עד בירור הדבר בעדים, ומבקש ממנהל היקב להודיע רשמית שהיקב מקפיד על שמירת שבת, גם מטעמי מסחר ושמירת כבודו. הרב קוק מביע צער על הבורות והכפירה, ותקווה שהדור הצעיר ישוב לקדש את הקודש.

עיקרי הדברים

- חילול שבת בפרהסיא ביקב.
- הרחקה עד בירור בעדים.
- דרישה להודעה רשמית על שמירת שבת ביקב.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ד אד"ר[4] תרס"ח[5].

אדון חביב ורב פעלים מר זאב גלוסקין נ"י[6], שלו'[7] וברכה. ברוך אתה בבאך

היום שמעתי, ששני פועלים מן היקב נחשדו, בחשד שיש בו ממש, בחילול ש"ק[8] באופן בולט. והנה על המשגיח הרב ר'[9] יוסף נ"י הטלתי, שירחיק אותם מן היקב, עד שיבורר הדבר בפני ע"י[10] עדים, ועד שיתוקן הדבר על להבא.

את לב כבודו אעיר, שראוי להודיע באופן רשמי, מטעם משרד היקב, את גדולת ערכה של הקפידא ע"ד[11] חלול שבת, מטעם המסחרי ושמירת הכבוד של היקב בכלל. פצע לבבנו עמוק הוא ואנוש מאד, כי לנשמת חיי אומתנו, פה בארץ אבות, אנו צריכים לכחות צדדיים לרשם ערכה, והד קול ד' של ברית ואות לדורות עולם לא נשמע מפני המונה הגס והחצוף של הבורות והכפירה הגסה והמנוולת. אמנם נפשי המשתוחחת תנחם כי עת השכרון לא יארך, ומהר ישוב וניחם גם העם ההומה, הדור הצעיר, לקדש את קדוש ישראל ואת קדשיו, ורוח ד' תניחנו להאיר פניו אליו, לנטע אותו על אדמת חבלו, בעצם טל חייו אשר מן הקודש והמקדש המה יוצאים.

הנני מחכה לתשובת אדוני הנכבדה ע"ד תיקון המאורע.

בכבוד וידידות,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
6. נ"י - נרו יאיר

7. שלו' - שלום
8. ש"ק - שבת קודש
9. ר' - רבי
10. ע"י - על ידי
11. ע"ד - על דבר

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קעג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ר"ח כסלו תרס"ט - יפו **נמען:** ר' זאב גלוסקין

הרב קוק מוחה על כך שבעלי דין משפטיים 'בורחים' מדין תורה בארץ ישראל בעזרת גורמים ציבוריים, ובפרט ה'סינדיקט'. הרב קוק משווה זאת להבאת פומפיוס לירושלים בידי הורקנוס ואריסטובולוס. אין לבטל את מידת הדין משום רחמנות. הרב קוק מציע לפחות 'זבל"א' (זה בורר לו אחד) עם מכריע תלמיד חכם.

עיקרי הדברים

- בריחה מדין תורה בארץ ישראל.
- משל פומפיוס.
- מידת הדין ומידת הרחמים.
- הצעת בוררות (זבל"א).

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ראש חדש כסלו תרס"ט[4].

אדון נעלה וחביב מר זאב גלוסקין נ"י[5], שלו'[6] וברכה.

לא נעים לי ביותר, אבל מוכרח הדבר, שאדבר מעט על דבר המאורע של משפט מר ז' ג'. כל בריחה מדיני ישראל בארץ ישראל, כשהיא מוצאת עוזרים רשמיים מצד באי-כח צבוריים, תזכירני תמיד את הבאתו של הדיין פומפיוס בשערי בת ציון, ע"י[7] שני בעלי הדין, הורקנוס ואריסטובלוס, ומה גרם לנו משפט-פלילים זה, מרה עלינו לצעוק על השפלות והעבדות, הטמונה באותו הרגש של הבוז למשפט ישראל בארץ ישראל, ביחוד ב"עת" שיש ידים לכנות אותם בשם הכבוד של התעוררות תחיה לאומית, אע"פ[8] שהיא בזעיר זעיר אנפין, מה עול מצאו במשפטי תורת חיים, המאירה לכל העולם בכבודה, כי סרו מאליהם. וכי מפני שמרגישים לפעמים, שמדת הרחמים היא מתנגדת למדת הדין, וכי זאת היא רק מדתה של תורה בלבדה, ואיה חק ומשפט כללי בעולם שיהיה נזקק למדת הרחמים. מי כאנשי המעשה והמסחר, אשר להם נאה לדעת, כי א"א[9] לעולם להתקיים כלל במדת הרחמים, כי"א[10] במדת המשפט המדוייק, צירוף של מדת הרחמים עם מדת הדין לא יוכל לטשטש את צורת הדין כחוט השערה. עמוד ברזל הוא למשפט, שלא להדר פני דל.

כמובן הקובלנא שלי סובבת היא על האנשים המתעסקים בשמחת לבם בעסק המשפט של מר ג' הנ"ל[11], להוציאו מתחום תורתנו הקדושה, ומה ידאב לבי כשהם נתמכים בכח הסינדיקט הנכבד שלנו.

מר ג' אומר שהוא מרוצה גם לזבל"א[12], אבל חפץ הוא שהמכריע יהי'[13] ת"ח[14], איש אשר מדת משפטה של תורתנו לא תהי'[15] זרה לו, - היש בזה עול? "אפילו כגרזימי הזו הבאה באחרונה בקנוח סעודה לא עשוני בני". אם גם זה לא ירצה,, ותוכחתי תהי' כקול קורא במדבר, לכל הפחות ראוי שיבררו הברורים משני הצדדים ב"ד[16] של זבל"א[17] על שאלת המכריע מי יהי', וע"פ[18] הכרעתם יקום דבר.

יודע אני, שאין כבודו שייך לענין זה כלל, אבל אין לי אופן לדבר דבר. שאני עוד מסופק אולי יהי' נשמע בזה, כ"א באזני אדוני הנכבד.

בצפיה לישועת אמת, ובברכת ציון ורגשי כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. ע"י - על ידי
8. אע"פ - אף על פי
9. א"א - אי אפשר
10. כ"א - כי אם
11. הנ"ל - הנזכר לעיל
12. לזבל"א - לזה בורר לו אחד (לבוררות)
13. יהי' - יהיה
14. ת"ח - תלמידי חכמים
15. תהי' - תהיה
16. ב"ד - בית דין
17. זבל"א - זה בורר לו אחד (בוררות)
18. וע"פ - ועל פי

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קעו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י' כסלו תרס"ט - יפו **נמען:** ר' זאב גלוסקין

המשך הוויכוח על משפט הירושה של ג'. חוקי הדין כוללים, כמו חוקי הטבע, ואינם יכולים לענות על כל פרט. רחמנות שלוקחת מהבן ירושה בשביל הבת תתיר גם לגזול עשירים בשביל עניים. דיין שאינו בקי בעובדות נועץ במומחים. אפשר להתפשר (יאחד לדין ואחד לפשרה'), אבל אסור לבעוט במשפט, שהוא יסוד החיים הלאומיים. משפט הירושה מחובר במיוחד למשפט הכתוב, ואת ירושת הבת העלתה הנצרות כדי להעליב את היהדות (שבת קטז ב).

עיקרי הדברים

- חוקי המשפט כוללים, כחוקי הטבע.
- ביקורת על 'רחמנות' שמבטלת דין.
- המשפט - נשמת האומה.
- ירושת הבת והנצרות (שבת קטז ב).

נוסח האגרת

ב"ה[1] עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י' כסלו תרס"ט[4].

אדון חביב ויקר מאד מר זאב גלוסקין נ"י[5], שלו'[6] וברכה.

כעת ממש הגיעני מכתבו הנכבד, שרוח אהבת אמת אצילית של נפש יקרה מרחף עליו. אבל עוד הפעם, ישים נא כבודו אל לבו, כי כל חק ומשפט שבעולם לא ימלא לעולם את כל הדרישות של כל הפרטים. חקי דת ודין, כמו חקי הטבע, הנם כוללים, וזאת היא תהלתם ועוזם. החמה תצא בגבורתה, ואם תקפח לפעמים על ראש איזה נפש חיה, בהמה או איש, לא תחדל בשביל כך את אורה וחומה הטוב לכל. תפילתם של עוברי דרכים אינה נכנסת בעת אשר הכלל צריך לגשמי ברכה. כל תביעתנו מיושבי על מדין לא תוכל להיות כי"א[7] ידיעה הגונה במקצע שלהם, דהיינו בחקי המשפט, ויושר לב, מאין שום נטיה של משא פנים ומקח שחד חלילה, ואחר כך הרינו מוכרחים להיות נמסרים למשפטם, אם אנו חפצים בחיים ציבוריים קיימים שלנו, לא חיים רפים ונובלים, ולא של אחרים, שאינם מושיטים לנו כי"א הרס ורקבון. אוי לה לקלות דעת, שתשלח ידה במקדש רם ונשא, בהיכל המשפט, אפילו אם תהיה מעוטרת ברחמים ויושר בלתי-חקי. ידע אדוני, כי אותה מדת הרחמים הלוקחת מהבן את ירושתו, שזכה לו המשפט של התורה, בשביל הרחמנות שיש על הבת, צריך מדין גזרה-שוה להתיר לשלח יד גם באוצרו של אדיר אוצרות, בשביל רחמנות של מחזר על הפתחים, ואוי לעולם מרחמנות כזאת שהיא אם לכל אכזריות וכל נבלה.

הקובלנא של שטחיות ידיעה בהוויות העולם איננה מיוחדת על בתי-דינים שלנו. כל מלומד של מקצע רוחני לא יוכל לקפל את כל הידיעות המעשיות. אבל לעולם אין רב ודיין יפה חשוד, שכשתחסר לו ידיעה בהויות העולם, לצורך איזה משפט, שלא יפנה לעצת המומחים בדבר. מובן הדבר, שרק הידיעה

החסרה לו יוכל לקחת מאת המומחים, אבל לא כל בנין המשפט, כי זה הוא שב אל מקומו, אל אולם המשפט. ולשכח שיש לנו יתרון, שאנו משתבחים בחקים ומשפטים צדיקים, מפני שהם נובעים ממקור חי כל העולמים, מתורת ד' תמימה, גם זה נאה לנו שלא לעשות כן. אבל לענינו די לנו גם במדת ההשואה, שנרגיש את כבוד משפטנו, לפחות כמו שאנו רוצים להרגיש את כבוד שפתנו וכל קנינינו הרוחניים. אל תגעו, אדוני היקרים, בקדושת המשפט, כי המשפט לאלקים הוא' וכשם שאנו ממתיקים את מרירותם של חקי הטבע, שלפעמים הם חזקים יותר מכחותינו, לא ע"י[8] העברתם מן העולם, שלא נוכל ולא נחפץ בזה, כ"א ע"י תיקונים מלאכותיים המכשירים אותנו ליהנות מטובם, על פי אותה המדה המתאמת למצבנו, כן אנו משתדלים בכל עת הצורך, כשיש אפשרות לדבר, להכנס בפשרה, ע"פ[9] רצונם של בעלי הדין, ביחוד במקום שמדת המשפט היא חריפה יותר מדאי לאיזה צד, ומכ"ש[10] כמו שיזדמן גם זה כשהיא כבדה על שני הצדדים יחד, ועל זה אנו קוראים "צדק צדק תרדוף, אחד לדין ואחד לפשרה". אבל חלילה לנו לבעוט בשביל זה במשפט שלנו, שזהו הדבר היותר חשוב מכל רכושנו הרוחני, והנכבד יותר לקיומנו בתור עם חי, מכל הקנינים הצדדיים שאנו רגילים להכריז על זכויותיהם, ובצדק, כי הכל אהוב וחביב ונחמד, אבל להבחין אנו צריכים בין אברים שאין הנשמה תלויה בהם לאברים שהם מרכזי החיים, והנשמה של כל אומה, וביותר של אומתנו, תלויה היא בשלטון המשפט שלה דוקא.

ע"כ[11] הנני עוד הפעם פונה אל אדוני במחאה גלויה, נגד רומסי משפט תורתנו הקדושה, ביחוד במשפטו של ג'. וידע כבודו, שאין לנו מקצע של דיני ממונות, שיהיה כ"כ[12] מוצא את עצמו מחובר למשפט כתוב, כמו משפט הירושה. כמובן לא אוכל במכתב זה להעביר לפני כבודו את הסבות החזקות, בחיי האדם והעולם, שהן גורמות לזה. אבל עובדא היא, שאפילו באותן הממלכות, אשר העבירו את המשפטים העתיקים ממקומם, הניחו ביותר את מקום כבודם בתורת הירושה. והרבה אומות נאורות מיפות בסדרי הירושה את כחן של בתי דינים רוחניים, יותר ממה שהוא בכל דין ומשפט. ומה נדבר, ומה נצטדק, אם כ"כ נשפיל בידנו את משפט תורתנו, להעביר ממנו את השלטון במקצע של הירושה, בארצנו, "הגם לכבש את המלכה עמי בביתי". וידע אדוני, כי המקום אשר אויבתנו הנצרות, הבת הנושכת שדי אמה, רצתה בדגל הרחמים שלה, שהיא נושאת בידים מלאות דם נקי, להעליב את היהדות, הוא זה הנושא של הכרת ירושת הבת נגד משפט תורתנו הקדושה, זאת היא ידיעה נאמנה למשכילי בינה והיא מסורה לנו בחידת חכמים בתלמוד (שבת דף קטז ע"ב[13]).

על ההתנצלות הנכבדה של כבוד אדוני, על דבר פצעי אוהב הפוצעים גם את לב כותבם, הנני חותם גם אני את ידי.

ברגשי כבוד ויקר ובברכת ד' מציון,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש

3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. כ"א - כי אם
8. ע"י - על ידי
9. ע"פ - על פי
10. ומכ"ש - ומכל שכן
11. ע"כ - על כן
12. כ"כ - כל כך
13. ע"ב - עמוד ב

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רסט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ז שבט תר"ע - יפו **נמען:** ר' זאב גלוסקין

נוסע על אונייה לאודסה התלונן שחבתן נכרי תיקן את חביות היין הכשר של ראשון לציון, והגויים שתו ממנו. הרב קוק דורש לאסור על נכרים לגשת לחביות, לקנוס את האחראי, ולברר איך לתקן את העבר.

עיקרי הדברים

- תקלה בכשרות יין ראשון לציון.
- איסור מגע נכרי בחביות.
- קנס לאחראי.

נוסח האגרת

ב"ה[1] עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ז שבט תרע"ן.

אדון חביב ומאד נעלה מר זאב גלוסקין נ"י[4], שלו'[5] וברכה.

הגיעני מכתב מאיש ווארשא, שישב על האני' ההולכת לאדעסס, בשבוע פרשה יתרו העבר, בו כתובה קובלנא על כשרות היין דראל"צ[6], באשר חביתן נכרי תקן את החביות המקולקלות, והגויים שבאני' שתו מן היין הכשר שלנו. למקרא המכתב חשכו עיני. מה זה הי'[7] לנו. בלב מלא דאבון הנני כותב לכבודו, שמהר יראה נא לתקן את המעוות, ויתן צו שלא יהין עוד שום נכרי לגשת לתיקון החביות של היין הכשר. והגורם לזה, אם בעצלותו או בקלות דעתו, מוכרח הוא להקנס, כפי מה ששמעתי אשם בזה האקספדיטר. ידע נא כבודו, שמקרה איום זה א"א[8] לעבור עליו בשתיקה. והננו צריכים לחקור ג"כ[9] איך לתקן את העבר, בין מה שנוגע לד"ת[10] ובין מה שנוגע להסיר לעז מכשרות היין.

בכבוד וברכה נאמנה,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. נ"י - נרו יאיר
5. שלו' - שלום
6. דראל"צ - דראשון לציון
7. הי' - היה
8. א"א - אי אפשר
9. ג"כ - גם כן
10. לד"ת - לדברי תורה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רעה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט' אדר ראשון תר"ע - יפו **נמען:** גלוסקין ומאירוביץ (יקב ראשון לציון)

אזהרה מחודשת: שום נכרי לא יתקן חביות יין כשר, ושום חילוני לא יחלק 'בין תיקון לתיקון' בלי הוראה מבעל הוראה מוסמך.

עיקרי הדברים

- איסור מגע נכרי בחביות היין הכשר.
- אין להורות בלי בעל הוראה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט' אד"ר[4] תרע"ן.

אדונים חביבים, מר גלוסקין ומר מאירוביץ, שלו'[5] וברכה.

המאורע אשר הסב לי לכתב את מכתבי העבר ע"ד[6] שמירת היין הכשר ממגע נכרים, גורם לי לזרז עוד הפעם את כבודם, להזהיר באזהרה מדוייקת את כל מי שאחריות הובלת היין הכשר חלה עליהם, שבשום אופן לא יקרב לתקן את החביות של היין הכשר, כ"א[7] בן ישראל, ושלא ישים כל איש חילוני את לבו כלב מורה דת ד' בישראל, לחלק בין תיקון לתיקון בלא הוראה מיוחדת מבעל-הוראה בקי ומוסמך.

אתכבד לבקשם להרגיע את רוחי, בתשובתם הנכבדה כי את אשר אומר בזה ימלא מצד כבוד הדרתם.

ברגשי כבוד וברכה מקודש,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. שלו' - שלום
6. ע"ד - על דבר
7. כ"א - כי אם

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רעו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט' אדר ראשון תר"ע - יפו **נמען:** הרב יוסף הלוי (משגיח היקב)

דברי הרב יוסף הלוי הרגיעו מעט את הרב קוק: אולי היין המדובר נשלח לגויים. על העבר צריך להיכנס 'בפרצה דחוקה', ולצרף את העובדה שעד אחד אינו נאמן להחמיר. לעתיד יש להזהיר שלא ייגש זר לחביות.

עיקרי הדברים

- תיקון העבר בכשרות היין.
- אזהרה לעתיד.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט' אד"ר[4] תרע"ן.

כ'[5] ידידי הרב. הגדול בתו"י[6] מו"ה[7] יוסף הלוי שליט"א[8], שלו'[9] וברכה באה"ר[10].

מעט הרגיעו דברי כת"ר[11] את רוחי. אולי היתה העובדא ביין הנשלח לגויים, אף כי מתוכן המכתב שבא אלי לא כן נראה. אבל מה נוכל לעשות ע"ד[12] העבר. עלינו להכנס בפרצה דחוקה ולתלות בכל מה דאפשר לתלות, עם צירוף חסרון הנאמנות ע"פ[13] הדין לע"א להחמיר.

עכ"פ[14] להבא צריך הדבר שמירה יתירה ואזהרה רבה, שלא יהין כל זר לגשת לתיקון החביות של היין הכשר, ולא יסמכו עצמם על סברותיהם לחלק בין תיקון לתיקון, כי הלא עינינו רואות דנפיק מיני' חורבא.

כתבתי כן ג"כ[15] להאדונים גלוסקין ומאירוביץ, ובטח יוסיף גם כת"ר לעמד על המשמר בזה, ויודיעני נא מצב הדברים' ודי' יכונן צעדנו כתורה וכמצוה, ובימין ישעו נושע.

ידי"ע[16] דוש"ת[17],

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. כ' - כבוד
6. בתו"י - בתורה ויראה
7. מו"ה - מורנו הרב
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. שלו' - שלום
10. באה"ר - באהבה רבה
11. כת"ר - כבוד תורתו

12. ע"ד - על דבר
13. ע"פ - על פי
14. עכ"פ - על כל פנים
15. ג"כ - גם כן
16. ידי"ע - ידידו עוז
17. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת נוספות יא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו אלול תרס"ט - פתח תקווה **נמען:** פסק בוררות לסידור ענייני הציבור בפתח תקווה

פסק הדין של שבעת הבוררים, בראשות הרב קוק: הוועד המכהן ימשיך עד הבחירות, אבל לא יחדש דבר ולא יעניש. הבחירות ייערכו בשיטת 'שלושה מכל עשרה', ונקבעו זכויות בחירה (לבעלי נחלה, לנציגיהם, ולמי שגר שלוש שנים ומשלם מס). הוועד יחולק לסניפים לבריאות, לעבודה ולקשר עם הממשלה. החובש מתפטר, ושאלות יוכרעו בידי הרב קוק. כל אחד אחראי לשמירת השלום.

עיקרי הדברים

- פסק בוררות בפתח תקווה.
- סדרי בחירות וזכויות בחירה.
- מבנה הוועד וסניפיו.
- אחריות לשמירת השלום.

נוסח האגרת

לאגרות רכד, רכז, רכ"ח ו-רמה. פסק-דין של משפט הבוררים לסדור עניני הצבור בפתח-תקוה. נכתב בכי"ק[1] של אאמו"ר[2] הרב זצ"ל[3], ונחתם בחתימתו וחתימות שאר ששת הברורים.

אחרי אשר נועדנו אנחנו ח"מ[4] במושבה פ"ת[5] ושמענו בשימת לב רצינית את טענות שני הצדדים' בדבר הסכסוך הציבורי אשר נתהוה בין שני הצדדים, החלטנו בכל תוקף הניתן לנו מדעת הקהל ע"פ[6] הסכמת שני הצדדים ההחלטות הללו:

א. עד אשר יבוחר ועד חדש, ע"פ הפרוגרמה אשר תבואר בזה עומד ועד ההוה בחזקתו, ביפוי כח משטרו ובכבודו, לכל הדרוש להנהגת המושבה לצרכי השעה. אבל דברים חדשים, וכל ענין שיש לו ערך קבוע, לא יעשה הועד מעתה, ויונחו אלה העניינים למשטר הועד החדש, שיבא אחר הבחירה המסודרת שתבא. בין דברים חדשים יחשב ג"כ[7] קבלת איזה נושא חדש או סילוקו, [מפני שזמן הבחירה קרוב לבא].

ב. כמו כן כל דבר עונש על איזה איש לא יוציא הועד העומד כעת אל הפועל, עד אשר יתכונן הסדר ע"פ חקי הבחירה שיבאו בזה. ואם ימצא איזה חייב בעונש לפי דעתם יכתב עונו למזכרת בספר הפרטי-כל, והועד החדש שיאושר ע"פ הבחירה ידון בזה לפי ראות עיניו.

ג. סדר בחירת הועד יהי'[8] ע"פ שלשה אחוזים מעשרה, כאשר היה עד כה, אבל סדר ההתאגדות של עשרת הבוחרים יסודר באופן זה שיבואר.

ד. ארבעה עשר יום לפני הבחירה יודיע הועד ההוה, ידיעה פומבית רשמית, את היום הנועד לבחירת הועד בהמודעה ההיא יהיה כתוב, שיוכלו כל מספר של עשרה, שיש להם זכות של בחירה, להאגד יחד

לבחור מקרבם שלשה בוחרים ע"פ הטוב בעיניהם, וכל אותם אשר ישארו עד יום אחד שלפני הבחירה במצב בלתי מסודר לא יוכלו עוד להסתדר ע"פ דעתם, כ"א[9] הועד יסדרם ע"פ חות דעתו.

ה. העשיריות המסודרות צריכות להודיע את דבר סידורן להועד שני ימים לפני יום הבחירה ויום הבחירה עצמו אינו בכלל.

ו. כל תושבי המושבה, שיש להם אחוזת נחלה במושבה, באופן מאושר בסהא"ח[10] יש להם זכות בחירה בשלימות לבחור ולהבחר.

ז. בעלי נחלה היושבים מחוץ למושבה יש להם זכות לבחור המה בעצמם או בבא כחם אחד מיושבי המושבה הקבועים, אפי'[11] באיש שאין לו זכות דעה מצד מצבו האזרחי ויש לבא-כח זה זכות דעה, לבחור ולא להבחר.

ח. אין לשום אחד מיושבי המושבה כח מכריע יותר מדעה אחת, ואפילו אם יהי' בעל נחלה מאושר בעצמו, ועם זה יהיה ג"כ בא-כח של איזה מיושבי חוץ, אין לו כ"א דעה אחת. אבל יש לבעל זכות כפול כזה כח למסור את כח בחירתו לאיזה מיושבי המושבה הקבועים, שאין להם זכות דעה לעצמם מצד מצבם האזרחי, וישאר הוא עצמו בתור בא כח של היושב חוץ שבידו.

ז. כל הדר במושבה שלש שנים רצופות בקביעות, שאיננו מקבל צדקה מקומית, ומשלם הערכתו לקופת הציבור לא פחות משנים עשר פרנק לשנה, יש לו זכות של בחירה, לבחור ולא להבחר.

ח. שלילת זכות הבחירה מכל מי שזוכה לה ע"פ החק, מצד גרעון מוסרי, לא תוכל לצאת אל הפועל כ"א אם יסכימו ע"ז[12] כל בוחרי הועד, שלשת האחוזים מכל עשיריה, פה אחד, ואם אחד מהם מוחה ע"ז ישוב הדבר לד"ת[13].

ט. ועד המושבה כולו הוא אורגן מחובר מחברים הנבחרים לא פחות מאחד עשר במספר.

י. הועד יעבוד כולו את כל העבודות הכלליות של הנהגת המושבה, ונוסף על זה יחלק את העבודה בקרבו לסניפים מיוחדים, לא פחות משלשה: סניף מיוחד למצב הבריאות, וסניף שני לסידור עבודת הפועלים הקרקעיים בשדה ובכרם, וסניף שלישי לכל דברי החקים שבין הממשלה והמושבה.

יא. כל סניף יכיל בקרבו לא פחות משלשה חברים.

יב. שני חברים ישארו, חוץ מחלוקת הסניפים, בתור ראש הועד וסגנו.

יג. כל סניף מיוחד יש לו אבטונומיה שלמה בחוג הבודזט שלו.

יד. ההסתדרות המיוחדת לעניני הועד ביחש של הסניפים זה לזה, ויחוסם אל ההנהגה הכללית לכל פרטיה, תלויה היא בדעת כללות הועד, שיסדר את הכל באורח כבוד ושלום.

טו. כל ההחלטות של הועד בכלל, ושל הסניפים המיוחדים, יכתבו בספר הפרטי-כל ויקוימו בח"י[14] הנאספים.

טז. בכל תקופה בת שלשת חדשים צריך כל סניף להרצות דין וחשבון, של כל פעולתו במשך התקופה, לפני כללות הועד כולו.

יז. באי כח המושבה, שלשת האחוזים מכל עשיריה, יבחרו ועד ספר האחוזה, שיהיה עומד תחת השגחת ועד המושבה.

יח. מספר-האחוזה תעשה העתקה נאמנה, שתהיה מאושרת ומקויימת ע"י[15] כל הועד, בצירוף ועד ספר האחוזה.

יט. ההעתקה תהיה שמורה בארון-ברזל מיוחד בבנק אנפ"ק[16] ביפו, והמפתח יהיה תחת יד ראש ועד המושבה.

כ. בכל תקופה של שלשת חדשים צריכים כל הדברים המחודשים, שבאו בספר האחוזה במשך התקופה, להיות נעתקים ע"פ ההשגחה האמורה בתוך ספר-ההעתקה השמור.

כא. הועד יוכל לענוש לכל הפוגעים בכבודו וחוטאים נגדו, רק במושב כל חברי הועד הנמצאים במושבה. ודוקא בפניו של הנידון, ואחרי שמיעת דברי הצטדקותו. רק אם ישלח הועד אחריו ויסרב לבא, אז יכול הוא לחייב אותו שלא בפניו, לפי ראות עיניו.

כב. הוצאת דבר עונש אל הפועל תבא רק בהסכמת שני שלישי הועד. ואם לא ימלא מספר המכריעים לשני שלישים, ישוב הדבר לד"ת.

כג. במשך עשרה ימים, אחרי שהודיע הועד את דבר העונש להנענש, באופן רשמי, יכול הנידון לקבול על זה לפני הרב מיפו, אשר ידרש בכתב מהועד להציע לפניו את יסודי טעם העונש. אם ימצא הרב, שאחרי הרצאת הועד צריך הענין עדיין בירור, יקרא לבא לד"ת אחד מחברי הועד, בכח והרשאה מכללות הועד, עם הנידון.

כד. לפני הנסיעה ליפו לד"ת צריך הקובל להשליש ביד הועד סך עשרים פרנק, ואם יצא חייב בדינו תחול הוצאת המשפט משני הצדדים על הקובל.

כה. המונופולין יוחלטו דוקא בהסכמת שלשה חברים של הנאספים באי כח המושבה.

כו. עד מאה פרנק רשאי הועד להוציא על דעת עצמו, כנהוג עד כה. יותר מסכום זה, עד אלף פרנק, צריך הוא להכרעת רוב באי כח המושבה. ולהוצאה בת יותר מאלף פרנק, צריך הסכמת שני שלישים של הנאספים באי כח המושבה.

כז. ע"ד[17] הד"ר[18], כאשר זה מכבר רצה הוא לצאת מן המושבה, אלא שאותם אשר בא עמהם בקשר לא הניחוהו לנתק את קישורם, כעת הסכימה דעת באי הקישור לותר להד"ר[19] על קישורו, ועל פי זה שב הדבר לההסכמה הראשונה שהיתה בדעתו מאז.

כח. במושבה צריך להיות רק ד"ר[20] קבוע אחד, שיבוחר ע"פ באי כח המושבה בהכרעה של שני שלישי הנאספים.

כט. שאלת החובש תפתר ג"כ ע"פ הכרעה של שני שלישי הנאספים מבאי הכח, בין כשידונו על עיקר הדבר, אם המושבה צריכה היא לחובש בכלל, בין אם יוכרע שדרוש לקבל חובש כשידונו מי יהיה החובש שיקובל.

ל. החובש מר ס. מתפטר ממשרתו מראש השנה של שנה עת"ר[21] הבעל"ט[22].

לא. לכל שאלה, שתולד בפרטי ההחלטות הללו, יפנו אל הרב מיפו, ואם ימצא שהדבר פשוט ישיב לפי דעתו, שתהיה מכרעת בזה, ואם ימצא שהדבר צריך שיקול דעת יצרף עמו מאתנו הח"מ[23] הנבחרים, אחד מכל צד, וע"פ[24] הכרעת הרוב יקום דבר.

לב. ההוצאות אשר נפלו, במשך זמן הסכסוך הציבורי, על דבר הדרי"ם[25], יחולו על קופת המושבה.

לג. כל אחד מבני המושבה, מכל המפלגות, אחראי הוא בכל עז קודש על שמירת מצב-השלום במושבה.

ואדון השלום, ששמו שלום, ישים שלום על עמו ונחלתו, ונראה מהרה בשמחת גויינו ובישע עמנו ויפרוש עלינו את סוכת שלומו ויבחר לנו את נחלתנו.

בעה"ח[26] יום חמשה עשר לחדש אלול שנת תרס"ט[27].

נאום הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש, בעה"ק[28] יפו והמושבות תובב"א[29]

נאום ארי' ליב בהרא"ד[30] ז"ל[31] נאום זאב גלוסקין ונאום אלימלך פערלמאן ונאום שמואל אסטאשינסקי ונאום זלמן הכהן, רובין ונאום ד"ר ח. חיסין

---

1. בכי"ק - בכתב ידו הקדושה
2. אאמו"ר - אדוני אבי מורי ורבי
3. זצ"ל - זכר צדיק לברכה
4. ח"מ - החתום מטה; בציון מקור (ח"מ וב"ש): חלקת מחוקק
5. פ"ת - פתח תקוה
6. ע"פ - על פי
7. ג"כ - גם כן
8. יהי' - יהיה
9. כ"א - כי אם
10. בסהא"ח - בספר האחוזה
11. אפי' - אפילו
12. ע"ז - על זה
13. לד"ת - לדברי תורה
14. בח"י - בחתימת ידי (ידם)
15. ע"י - על ידי
16. אנפ"ק - אנגלו-פלשתינה קומפני (בנק אפ"ק)
17. ע"ד - על דבר
18. הד"ר - הדוקטור
19. להד"ר - להדוקטור
20. ד"ר - דוקטור

21. עת"ר - השנה תר"ע (1909/1910) - כתובה בצירוף אותיות של מספר השנה
22. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
23. הח"מ - החתום מטה
24. וע"פ - ועל פי
25. הדרי"ם - הדוקטורים
26. בעה"ח - באתי על החתום
27. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
28. בעה"ק - בעיר הקודש
29. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
30. בהרר"ד - בהרב רבי א... ד... - שם אדם
31. ז"ל - זכרונו לברכה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת שמ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה מרחשוון תרע"א - יפו **נמען:** ר' זאב גלוסקין

הרב קוק מבקש: א. למצוא דרך להבטיח שנכרים לא ייגעו ביין הכשר. ב. לברר תלונה מפורטת על סוכן שמחלל שבת בעסקי היין. ג. אחרי פטירת מר לוינסקי, שהבטיח את הכשרות במשרד באודסה, לקבל אישור רשמי מרב באודסה שהכשרות נשמרת. הרב קוק מצרף מטבע לקניין 'מקום' כדי להקנות לכהן את המתנות מהיקב, זכר למקדש ('ציון היא - דורש אין לה').

עיקרי הדברים

- מגע נכרי ביין.
- חילול שבת של סוכן.
- השגחה באודסה אחרי לוינסקי.
- הקניית מתנות כהונה מהיקב.

נוסח האגרת

ב"ה[1] עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ה מרחשון תרע"א[4],

אדון יקר ונעלה מר זאב גלוסקין נ"י[5], שלו'[6],

הנני מוצא לי לחובה להעיר במכתבי זה על הדברים אשר נדברנו.

א) אודות הקובלנא ע"ד[7] מגע הנכרי ביין הכשר, לתור ע"ז[8] עצה נכונה, שנהי'[9] מובטחים בזה על להבא.

ב) ע"ד חילול ש"ק[10], של העסקן שלנו ביינותינו הכשרים, כפי האמור במכתב הקובלנא שחתום תחתיו זלמן בוכמאן, מעיר לעוו, אצל קישינוב, שהחתימה המפורטת וסגנון המכתב נותנים ערובה שהדברים יוצאים מאיש אשר יכול הוא לברר את דבריו.

ג) להעיר במשרד האודיסאי, שכעת אחרי פטירתו של הנפש היקרה מר לוינסקין ז"ל[11], שרגשי יהדותו הנאמנים ועמוקים, היו ערובה טובה על ההנהגה של פקידי המשרד, ביחש לחוקי דת קודש הנוגעים לכשרות היין, שקשור בהם לא מעט מכבודנו הלאומי, וכבוד העסק שהוא אחד מעורקי החיים החשובים של ישובנו הארצי-ישראלי, וכעת אשר לדאבון לבב כולנו נפקד מקומו במשרדנו, הנני חפץ שתבא לי ידיעה רשמית מטעם אחד הרבנים המפורסמים שבאודיסה, שמצב הכשרות עומד גם עכשו בבטחונו.

בתקותי שימלא כבודו את דרישותי, בטוהר נפשו ודעתו הנקיה, הנני חותם בברכה מקודש, ברגשי כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ. ב. לוטה בזה מטבע שהנני מוסר לכבודו לקנות עבורה את המקום של הנתינות המחוייבות מהיקב, וכבודו בתור עומד בראש ההנהגה יטיב להודיעני שמקנה לכהן (הכל שוה: לי או לאחר) את הנתינות, ע"י[12] קנין חצר של המקום הנ"ל[13]. הלכה זו אינה אמנם נוגעת לכשרות היין, אבל מצוה חיובית היא שאין אנו פטורים לקיימה, כפי המדה המסורה בידנו, והכל הוא בכלל זכר למקדש, הנלמד ממקרא שכתוב "ציון היא דורש אין לה" מכלל דבעיא דרישה,

ידידו הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"א - השנה תרע"א (1910/1911)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. ע"ד - על דבר
8. ע"ז - על זה
9. שנהי' - שנהיה
10. ש"ק - שבת קודש
11. ז"ל - זכרונו לברכה
12. ע"י - על ידי
13. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תיג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה שבט תרע"ב - יפו **נמען:** ר' זאב גלוסקין

הרב קוק מבהיר שבעיקול על שכר פועלים אין כוונה לעכב את כל השכר. יש לעכב חלקים קטנים במשך כמה חודשים עד פירעון החוב, כפי שהפועלים עצמם הציעו.

עיקרי הדברים

- עיקול שכר פועלים - בחלקים קטנים.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ה שבט תרע"ב[4].

אדון חביב ומאד נעלה מר ז. גלוסקין נ"י[5], שלו'[6] רב.

מכתבו הנכבד ביחד עם מכתב הפועלים הגיעני. והנני מבאר את דברי, כי מעולם איני מתכוין בעיקול על שכר פועלים, לעכב בבת אחת את כל שכרם. ולא נעלם ממני מצבם האמלל של פועלינו, וידעתי במה הם חיים ובמה הם ניזונים, ולבי לא יחדל מלחוש את כאבם.

אבל אני סומך על יושר לבב כבודו, שחלקים קטנים, לפי הערך, יעכב משכרם, עד שיתקבץ במשך איזה חדשים כדי פרעון החוב. וזהו ממש כדברי הפועלים בעצמם, שיושר לבם לא יניחם לעכב את החוב יותר ממשך של איזה חדשים.

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תצד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: טבת תרע"ג - יפו **נמען:** באי־כוח הכרמים העקורים בפתח תקווה

הרב קוק אינו זוכר שהתבקש להזמין לדין תורה את ז' גלוסקין, מנהל הסינדיקט בראשון לציון. הרב קוק מסביר שעיקול אפשר רק על כסף או שווה כסף, ולא על דין תורה. הם יכולים לבוא לדין ביום א' הקרוב אם יספיק הזמן.

עיקרי הדברים

- דין תורה עם הסינדיקט.
- עיקול רק על ממון.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], טבת תרע"ג[4]

לכבוד ידידי הנכבדים באי-כח הכרמים העקורים בפ"ת[5] ת"ו,

שלו'[6] וברכה,

בתשובה על יקרתם מיום א' ח"ז[7], אתכבד להשיבם, שאיני זוכר כלל שבאה לידי תביעה מכבודם להזמין לד"ת[8] את מנהל הסינדיקט בראש"ל[9] מר ז' גלוסקין. רק זה איזה שבועות שכבוד המנהל הנ"ל[10] הודיעני בשם ועד המושבה שלהם, שחפצים הם לבא לפני לד"ת עמו, ודרש קביעות זמן והודעתי הדברים לכבוד הועד, וקבלתי ידיעה, שיבאו לד"ת, ואח"כ[11] נדחה הדבר, וכעת כפי הנראה הסכימו שניהם לבא ליום א' הבעל"ט[12], אחרי אשר נדרשתי אם אין מצדנו מניעה ע"ז[13]. והשבתי שיוכלו לבא.

עיקול אצלי יוכל להתקבל, רק על כסף או שוה כסף, אבל לא על ד"ת[14], שכל התובע תחילה צריכים לדון אותו כסדר, ואח"כ כשהדין נותן אפשר לעקל את הכסף שביד המתחייב.

מצדי אין עיכוב לקבל ג"כ[15] את הד"ת[16] שלהם ליום א' הבעל"ט, אם רק יספיק הזמן, כי להקדים המאוחר אי אפשר.

בכבוד נעלה ובברכה מקודש

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
5. בפ"ת - בפתח תקוה
6. שלו' - שלום
7. ח"ז - חודש זה

8. לד"ת - לדברי תורה
9. בראש"ל - בראשון לציון
10. הנ"ל - הנזכר לעיל
11. ואח"כ - ואחר כך
12. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
13. ע"ז - על זה
14. ד"ת - דברי תורה
15. ג"כ - גם כן
16. הד"ת - הדברי תורה

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תקיג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"א אדר ראשון תרע"ג - יפו **נמען:** זאב גלוסקין

הרב קוק אינו מסכים לעיקול בפתח תקווה: מי שמציית לדין ויכול לשלם אין מעקלים עליו. על טענת גלוסקין שאין כבוד למוסד ציבורי להיתבע בדין: יש להתחשב גם במוסד הרבנות, ואין פחיתות כבוד בכך שמוסד עונה לתביעת יחיד, שהרי 'מלכי בית דוד דנים ודנים אותם'. לכן קבע הרב קוק תקנה: היחיד מגיש את טענותיו בכתב, המוסד משיב בכתב, ורק אם בית הדין רואה צורך, מתקיים דין תורה.

עיקרי הדברים

- אין עיקול על מי שמציית לדין.
- מוסד ציבורי חייב בדין.
- 'מלכי בית דוד דנים ודנים אותם'.
- תקנת טענות בכתב.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"א אד"ר[4] תרע"ג[5]

אדון יקר ונעלה מר זאב גלוסקין נ"י[6]. שלו'[7] רב.

בתשובה על מכתבו הנכבד שקבלתי כעת, אתכבד להודיעו שאנכי אינני מסכים על העיקול של פ"ת[8]. ועוד ללא שאלוני נדרשתי ע"ז[9] וכתבתי להמעקל שאיני מוצא יסוד לזה בענין שלנו. אמנם אז היה העיקול על ההליכה לד"ת[10] שתבע כבודו, אבל הענין אחד הוא, כי מאן דציית דינא אין מעקלים עליו, בהיותו עם זה בעל יכולת לשלם.

לעומת זה אני חייב תשובה לכבודו על מכתב של "אהבה מסותרת", שכתב לי כבודו ע"ד[11] תביעתו של מר ש' והנני מגלה לכבודו את דעתי ממעמקי לב. חושב אני שאיש לא יחשדני באדישות נגד כבודם של מוסדינו הישוביים, שהם לי אור וחיים ומקורות של תקוה וצפיית ישועה. אבל שני דברים אומר לכבוד חביבי. האחד, שבין המוסדות הנכבדים של א"י[12] ראוי להתחשב גם עם המוסד של הרבנות, והשני, שאין אני מוצא שום גרעון כבוד למוסד היותר עליון, בהיותו משיב על תביעותיהם של יחידים ממנו. ומלכי בית דוד דנים, ודנים אותם, אמרו חז"ל[13], וזאת היא תהילתם ותפארתם. וכדי להגן על כבוד המוסדות כמה דאפשר בסדרי משפט, כבר נתפשטה ב"ה תקנתי בישובנו מאז, שכל יחיד התובע איזה מוסד ציבורי לד"ת צריך הוא להציע בתחילה את טענותיו בכתב, והמוסד יכול להשתמש בזכותו להשיב עליהן בכתב, ורק אם אחרי חילוף הטענות באופן זה מוצא הב"ד[14] שהענין מוכרח לבא לד"ת, רק אז חלה החובה על המוסד לעמוד לד"ת ע"י[15] ב"כ[16] עם היחיד התובע אותו. וכמדומני שסדר אסתתי כזה, גם אירופא לא תוכל להעליבו.

והנני חותם בברכה נאמנה מציון וברגשי כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. תרע"ג - השנה תרע"ג (1912/1913)
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. פ"ת - פתח תקוה
9. ע"ז - על זה
10. לד"ת - לדברי תורה
11. ע"ד - על דבר
12. א"י - ארץ ישראל
13. חז"ל - חכמינו זכרונם לברכה
14. הב"ד - הבית דין
15. ע"י - על ידי
16. ב"כ - בא כוחו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אלה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ראש חודש אייר תר"פ - ירושלים **נמען:** הרב יוסף הלוי (בעל 'ערוך' המתוקן)

הרב קוק מצרף מכתב למר גלוסקין על מצבו של הרב, אף שספק אם יועיל. הרב קוק מבקש שלא יזניח את ההשגחה על הערלה, שהיא 'השבת רבים מעון'. תוכניתו להדפיס ש"ס מדויק עם 'הערוך' המבואר גדולה, אבל כדי לממשה צריך לעלות מדרגות רבות בחיים מסודרים. בלונדון סיפר למו"ל על עבודתו, אבל היה מחסור בנייר.

עיקרי הדברים

- מכתב לגלוסקין.
- השגחה על ערלה.
- הדפסת ש"ס עם 'הערוך'.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. ירושלם ת"ו[2]. ר"א לחדש אייר תר"פ[3] כי[4] ידי"נ[5] הרב המאוה"ג[6] אוצר תו"י[7] מו"ה[8] יוסף הלוי שליט"א[9].

שלום וברכה אחדשה"ט[10] באה"ר[11] מכתבו היקר הגיעני בזמן של טרדא מרובה ופזור הנפש גדול, והוכרחתי לעכב עד כה, ואתו הסליחה. הנני מליט בזה את מכתבי למר גלוסקין ע"ד[12] מצבו של כת"ר[13]. מסופקני מאד עד כמה יפעלו דברי, אבל איניני בן חורין מלעמד מנגד, מדרישת משפטיו, בטח יודיעני מר איך הדברים הולכים. וע"ד[14] ההשגחה בענין הערלה, בקשתי גדולה היא שלא יזניח כת"ר את הענין בשוא"ת[15], סו"ס[16] הלא עבודת הקודש היא זאת, והשבת רבים מעון, ומי כמר היודע את מצב הדבר, ואנכי בריחוק מקום כמה דאפשר הנני מוכן בל"נ[17] לסעדו סעד רוחני שבידי. ע"ד מחשבתו הגדולה להדפיס ש"ס[18] בתכנית מדוייקת, כמה גדולה היא מחשבה זו, אבל כמה מדרגות בחיים מסודרים אנחנו צריכים לעלות, עד כדי לאפשר לנו יכולת גדולה כזאת. אולי כאשר יתכוננו מעט ענינינו הכלליים, יהי'[19] מקום לדברים חשובים כאלו בתור דברים ממשיים. ודאי חושב כת"ר שהדפסת ש"ס כזאת תהיה ביחד עם הערוך המתוקן והמבואר מכ', מה טוב הי'[20] הענין אם נמצא לו ידים. בהיותי בלונדון ספרתי לאחר מהמו"לים[21] את עבודתו הענקית של מר בהערוך.

אך אז היו מניעות טכניות מעכבות כהשגת נייר וכו'[22]. נקוה לחסדי ד' להוציא אל הפועל את אשר ברוח עמנו לטובת עם ד' ותורתו.

והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות כנה"ר[23] ונפש ידי"ע[24] דוש"ת[25] באה"ר

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. ת"ו - תבנה ותכונן
3. תר"פ - השנה תר"פ (1919/1920)

4. כ' - כבוד
5. י"נ - ידיד נפשי
6. המאוה"ג - המאור הגדול
7. תו"י - תורה ויראה
8. מו"ה - מורנו הרב
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
11. באה"ר - באהבה רבה
12. ע"ד - על דבר
13. כת"ר - כבוד תורתו
14. וע"ד - ועל דבר
15. בשוא"ת - בשב ואל תעשה
16. סו"ס - סוף סוף
17. בל"נ - בלי נדר
18. ש"ס - שישה סדרים (התלמוד)
19. יהי' - יהיה
20. הי' - היה
21. מהמו"לים - מהמוציאים לאור
22. וכו' - וכולי (וכן הלאה)
23. כנה"ר - כנפשו הרמה
24. ידי"ע - ידידו עוז
25. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אעה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ו כסלו תרפ"א **נמען:** הרב יוסף הלוי

בגלל המהומות ביקב דחה את מכתבו למר גלוסקין, ועכשיו הרב קוק מצרפו. צריך עצה להרחקת מחללי שבת בפרהסיה מתעשיית היין, 'בלא שום ויתור'. מצורף גם מכתב לוועד זכרון יעקב.

עיקרי הדברים

- השגחת כשרות ביקב.
- הרחקת מחללי שבת.
- מכתבים לגלוסקין ולזכרון.

נוסח האגרת

ב"ה[1]. יום ט"ו לחדש כסלו תרפ"א[2]

ידי"נ[3] הרב המאוה"ג[4], אוצר תו"י[5] מו"ה[6] יוסף הלוי שליט"א[7] שלום וברכה מפני השערוריות שהיו ביקב,

דחיתי את כתיבתי למר גלוסקין, כעת הנני בזה מליט את מכתבי אליו, שיואל כת"ר[8] חביבי להמציאו לו, ולעמד על המשמר ע"ד[9] מלוי הענינים הנוגעים לשמירת הכשרות בע"ה[10]. וביחד עם זה צריכים אנחנו עצה ע"ד ההרחקה מתעשית היין, של אלה המחללים שבת בפרהסיא, בלא שום ויתור, וכבר דאגתי ע"ז[11] מאד, בראותי את הידיעות ע"ד השינויים, ואקוה שכולם יבינו את חשיבות הדבר גם לטובתם. לוטה בזה ג"כ[12] מכתב להועד דז"י[13] והנני מחכה על תשובותיו הברורות של כת"ר על כל פרטי הענין, בין במה שנוגע ליהודה, ובין במה שנוגע להגליל, ודי יתקננו בעצה טובה למען שמו.

ידי"ע[14] דוש"ת[15] באה"ר[16]

אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה – ברוך השם
2. תרפ"א – השנה תרפ"א (1920/1921)
3. ידי"נ – ידיד נפשי
4. המאוה"ג – המאור הגדול
5. תו"י – תורה ויראה
6. מו"ה – מורנו הרב
7. שליט"א – שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. כת"ר – כבוד תורתו
9. ע"ד – על דבר
10. בע"ה – בעזרת השם
11. ע"ז – על זה
12. ג"כ – גם כן
13. דז"י – דזכרון יעקב

14. ידי"ע - ידידו עוז
15. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
16. באה"ר - באהבה רבה